

Logo ve Afiş Tasarımlarında Milli Bilincin İzlerini Sürmek: Teknofest Özelinde Göstergebilimsel Bir Analiz

Mustafa Yağbasan¹

Nadire Özçelik²

Özet

Bu çalışma, Teknofest'in logo ve 2023 yılına ait afiş tasarımlarının göstergebilimsel yöntemle analiz edilmesini ve görsel unsurlarının toplumsal algı ve ideolojik söylem perspektifinden incelemesini amaçlamaktadır. Türkiye'nin en kapsamlı bilim, havacılık ve teknoloji etkinliği olan Teknofest, kuşkusuz salt bir festival olmanın ötesinde, bir ulusun millî teknoloji hamlesini görünür kılmakta ve ulusal kimlik inşasına katkı sunan stratejik bir iletişim aracına dönüşmektedir. Bu çalışmada Peirce'in; ikon, indeks ve sembol kavramları ile Barthes'in denotasyon (düz anlam), konotasyon (yan anlam) ve mitolojik (ideolojik / toplumsal anlam) yaklaşımları kuramsal temel olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda, Teknofest'in 2023 yılına ait logo tasarımı ile İstanbul ve Ankara afişleri, çok katmanlı göstergebilimsel çözümlemeye değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Afişlerde yer alan; roket, astronot, robot, uzay teması, tarihi yapılar ve mimari simgeler gibi görsel öğeler; bilimsel ilerleme, teknolojik bağımsızlık, kolektif bilinç, ulusal miras ve gençlik vizyonu gibi temalar özellikle dikkat çekmektedir. Kullanılan renkler, tipografi ve görsel düzenlemeler ise bilinçaltı çağrışımlar yaratma ve ideolojik söylemleri destekleme potansiyeli taşımaktadır. Araştırma bulguları, çalışma kapsamında ortaya konulan hipotezlerin büyük ölçüde desteklendiğini göstermektedir. Diğer taraftan logo ve afişlerdeki görsel öğelerde; milli teknoloji söylemini pekiştiren, toplumu bilimsel üretime yönlendiren, tarihsel referanslarla ulusal bir mit yaratmaya ve ideolojik mesajları estetik tasarımlar aracılığıyla görünür kılmaya çabalayan bir işlevsellik görülmektedir. Bu yönüyle çalışma, görsel

- 1 Prof. Dr. Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sanat Tasarım Fakültesi, İletişim Bilimleri Öğretim Üyesi
- 2 Yüksek Lisans Öğrencisi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sanat Tasarım Fakültesi, İletişim Bilimleri

iletişim tasarımının yalnızca estetik kaygılarla değil, aynı zamanda kültürel, siyasal ve ideolojik hedeflerle şekillendiğini ortaya koymakta ve görsel göstergelerin toplumsal bilinç üzerindeki yönlendirici gücünü de ortaya koymaktadır.

Giriş

Görsel iletişim uygulamaları, günümüz toplumlarının düşünce ve algı dünyasını şekillendiren en güçlü araçlar olarak değerlendirilmektedir ve “*XXI. yüzyılla medya içeriklerinin kültürel mesajları metinlerden daha güçlü biçimde görsellik üzerinden somutlaşmaktadır*” (Söğüt ve Şahin, 2022:32). Zira insanların özellikle alma-satma ve tüketme eylemselliğine doğrudan nüfuz eden görsel unsurlar, artık sosyal yaşam pratiğinin temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda bilhassa kurum, kuruluş veya organizasyonlar, mesajlarını daha geniş kitlelere ulaştırabilmek ve daha etkili olabilmek amacıyla pek çok görsel iletişim aracını birer iletişim stratejisi olarak kullanılabilmektedirler. Bilindiği üzere “*Dünyaya dair anlam haritalarını oluşturan insan her bir görsel-işitsel veriyi belirli bir süzgeçten geçirmekte, iletişim amacıyla kodlanan verileri kendi bakış açısına göre çözümlemektedir*” (Bayraktar, 2024:27). Bu amaca matuf olarak özellikle endis, sembol veya ikonik değer taşıyan unsurların logo veya afiş tasarımlarında hedef kitlenin ilgisini çekmek ve belirli bir ideolojiyi veya mesajı aktarmak veya yansıtmak üzere etkin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla büyük çaplı organizasyonlar bu araçları; tanınma, kimlik oluşturma veya toplumsal farkındalık yaratma süreçlerinin bir parçası olarak değerlendirmektedir. Bu izlek üzerinden hareket edilerek yürütülen çalışmada, Teknofest’in 2023 yılında kullanmış olduğu logo ve afiş tasarımları göstergebilimsel (semiotik) analiz yöntemiyle incelenmeye çalışılmıştır.

2018 yılından itibaren düzenlenen ve Türkiye’nin en büyük teknoloji ve havacılık festivali olan Teknofest, gençleri bilim ve teknolojiye teşvik etmeyi, millî teknoloji hamlesini desteklemeyi ve toplumu teknoloji üretmeye yönlendirmeyi amaç edindiği bilinmektedir. Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı (T3 Vakfı) ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı işbirliğiyle düzenlenen bu festival, her yıl; havacılık, yapay zekâ, otonom araçlar, uzay teknolojileri, siber güvenlik ve enerji gibi alanlarda çeşitli yarışmalar ve etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Bu organizasyon yalnızca bir etkinlik olmanın ötesinde, Türkiye’nin teknolojiye ve bilimsel gelişmelere yönelik millî vizyonunu da temsil eden bir platform olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Teknofest’in logo ve afiş tasarımları, bu etkinliğin toplumsal algısını güçlendiren önemli görsel göstergeler içermektedir. Dolayısıyla festivalin logo ve afiş tasarımları, millî vizyonu yansıtan belirli semboller,

renkler ve kompozisyonlarla inşa edilmektedir. Tasarımlarda kullanılan; roket, kanatlar, mavi ve kırmızı renkler, milli bağımsızlık ve bilimsel ilerlemeye vurgu yaparken; afişlerde kullanılan uzay, bilim insanları, dijital teknoloji ve şehir simgeleri ise festivalin hem ulusal hem de uluslararası bir vizyona sahip olduğunu göstermektedir. Bu noktada çalışmanın temel amacı; bu görsel unsurların toplumu teknoloji ve bilime yönlendirmedeki potansiyelinin hangi seviyede olduğu ve Teknofest algısını nasıl şekillendirdiği yönündedir.

Bu doğrultuda, araştırmada semiotik (göstergebilimsel) analiz yöntemi kullanılarak Teknofest'in görsel unsurlarının nasıl bir anlam dünyası oluşturduğu irdelenmeye çalışılmıştır. Özellikle Peirce'in ikon (görsel benzerlik), indeks (nedensellik ve doğrudan bağlantı) ve sembol (öğrenilmiş ve kültürel anlamlar) kategorileri ile Barthes'ın denotasyon (düz anlam), konotasyon (yan anlam, çağrışım) ve mitolojik (toplumsal anlam) çerçeveleri temel alınarak, festivalin görsellerinin nasıl kodlandığı ve izleyiciler tarafından nasıl anlamlandırılabilceği analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında, Teknofest'in görsellerinin bireyler üzerindeki algısal etkisini değerlendirmek amacıyla belirli hipotezler geliştirilmiş ve festivalin toplumsal algı üzerindeki rolü bilimsel bir çerçevede belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bu izlekten hareketle; Teknofest görsel kimliğinin toplumun bilim ve teknolojiye bakış açısını nasıl şekillendirdiğinin ve milli teknoloji söylemiyle nasıl bir bağ kurulduğunun izleri sürülmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan görsellerin bilinçaltında nasıl bir etki yaratmaya çalıştığı ve hedef kitleye nasıl mesajlar ilettiği semiyotik analiz yöntemiyle ele alınmış ve Türkiye'deki teknoloji ve inovasyon algısı görsel iletişim bağlamında irdelenmiştir.

1. KURAMSAL VE KAVRAMSAL DAYANAK

1.1. Göstergebilim (Semiyotik) ve Görsel İletişim

Göstergebilim (semiyotik), anlam üretme süreçlerini inceleyen bir bilim dalıdır ve Ferdinand de Saussure ve Charles Sanders Peirce tarafından geliştirilen kuramlarla şekillenmiştir (Saussure, 1916; Peirce, 1931). Göstergebilim yalnızca dilbilimsel bir inceleme alanı olarak kalmamış, görsel iletişim, reklam, film afişleri ve kurumsal kimlik çalışmaları gibi pek çok alanda bir analiz yöntemi olarak kullanılmıştır (Öztokat, 1999). Peirce'ün geliştirdiği ikon, indeks ve sembol ayrımı, görsellerin nasıl anlam kazandığını açıklayan önemli bir modeldir (Peirce, 1931). Barthes (1972) ise görsellerin yalnızca denotatif (düz anlam) değil, konotatif (yan anlam) ve mitolojik anlamlar taşıdığını da belirtmektedir.

Bu bağlamda logo ve afişlerin analiz edilmesinde; '*İkon*', '*İndeks*' ve '*Sembol*' tasniflerinin temel oluşturduğu söylenebilir: Bu bağlamdan hareket

edildiğinde Afiş ve tasarımlar için genel anlamda şu değerlendirmeler yapılabilir:

- Görseller daha ziyade; ikon, indeks ve sembol kavramları bağlamında değerlendirilebilir (Peirce, 1931).
- İkon (Icon): Fiziksel olarak gerçeğe benzeyen görsellerdir. Örneğin Teknofest afişlerindeki astronot, roket ve uzay görselleri, doğrudan bilimsel gelişmelerle ilişkili olduğu için ikonik göstergelerdir (Yağbasan & Aşkın, 2006).
- İndeks (Index): Bir olay veya nesneyle doğrudan bağlantılı işaretlerdir. Örneğin gökyüzüne yükselen roketin arkasında çıkan duman, roketin hareket halinde olduğunu gösteren indeksik bir işarettir (Peirce, 1931).
- Sembol (Symbol): Kültürel olarak öğrenilen ve toplumsal bağlamda anlam kazanan işaretlerdir (Becer, 2011).

Logo ve afişlerin analizinde ise ‘denotatif = düz anlam’, ‘konotatif = yan anlam’ ve ‘mitoloji’ kategorilerinin de dayanak oluşturduğu söylenebilir: Bu yaklaşıma göre;

- *Denotasyon (Düz Anlam)*: Denotasyon, görsellerin doğrudan, açık anlamlarını ifade eder (Barthes, 1972).
- *Konotasyon (Yan Anlam ve Çağrışım)*: Konotasyon, görsellerin kültürel ve ideolojik bağlamlara göre yorumlanmasıdır (Barthes, 1972).
- *Mitoloji (Toplumsal ve İdeolojik Anlam)*: Mitoloji, göstergelerin toplumsal hafıza içinde oluşturduğu ideolojik ve kültürel anlamları ifade eder (Barthes, 1972).

Bu kavramsal değerlendirmeler doğrultusunda Teknofest afişlerinin yalnızca bir bilim etkinliğini duyurmakla kalmadığı ve Türkiye’nin bilim ve teknoloji alanındaki milli kimliğini güçlendiren bir anlatı sunduğu (Barthes, 1972) söylenebilir. Esas itibarıyla bakıldığında Teknofest’in logo ve afiş tasarımlarında renklerin, tipografinin ve sembollerin etkin bir şekilde kullanıldığı zaten görülmektedir. Görsel okuryazarlık ve kurumsal kimlik analizlerinde de bu tür unsurların hedef kitlenin algısını doğrudan etkilediği belirtilmektedir (Becer, 2011; Olins, 1990).

Denotasyon bağlamında değerlendirildiğinde ise Teknofest afişlerindeki temel göstergeler şunlardır: Roket ve uzay figürleri = Bilim ve teknolojiyi temsil eder (Yağbasan & Aşkın, 2006). Festival alanı ve bilim stantları = Etkinlik bağlamında doğrudan görülen unsurlardır (Becer, 2011).

Kontasyon bağlamında değerlendirildiğinde de roketin yükselmesi, Türkiye'nin savunma sanayi ve teknolojiadaki bağımsızlık hedeflerini yansıtan bir metafor olarak okunabilir (Kumaş, 2023). Mavi ve kırmızı renkler, güven ve milli birlik çağrışımları yapratmaktadır (Fettahlioğlu, Yıldız & Göksu, 2023). Mitolji bağlamında değerlendirildiğinde ise Teknofest'in yerli ve milli teknoloji vurgusu, Türkiye'nin bilimsel özerkliğini ön plana çıkaran bir anlatıya dönüşmektedir (Şahin & Türkeş, 2023). Sonuç olarak Teknofest'in görsel kimliğinin yalnızca bir festivalin tanıtımına yönelik olmadığı, aksine Türkiye'nin teknoloji ve bilim alanındaki bağımsızlık mücadelesini destekleyen bir anlatı olarak da işlev gördüğü (Şahin, 2023) söylenebilir. Diğer taraftan afiş ve logo tasarımlarında kullanılan semboller, Türkiye'nin bilimsel ve teknolojik ilerleme sürecinin bir parçası olduğu mesajını iletmektedir (Kumaş, 2023).

İçinde bulunduğumuz dönem “... *makinenin görünen ve hissedilebilen dünyasından dijital dünyasına doğru evrilmiştir. Çağ, donanım ve yazılımın gittikçe hızlandığı ve minimize olduğu bir çağdır*” (Karabulut, 2022:57). Dolayısıyla çağa uyum sağlamak toplumların temel dinamiklerini de oluşturmaktadır. Bu bağlamdan hareket edildiğinde “*Milli Teknoloji Hamlesi'nin Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanındaki bağımsızlık vizyonunun temelini oluşturduğunu ve bu vizyonun T3 Vakfı ile Teknofest gibi organizasyonlar aracılığıyla toplumda farkındalık yarattığı*” (Bulut vd., 2024, s. 122) söylenebilir. Bu doğrultuda, Teknofest'in logo ve afişleri yalnızca bir festivalin görsel kimliğini yansıtmakla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda toplumun bilim ve teknolojiye yönelik ilgisini artırmaya hizmet eden ideolojik bir sembol niteliği taşımaktadır. Yağbasan ve Aşkın (2006) renklerin bireylerin davranışları üzerinde yönlendirici bir etkiye sahip olduğunu ve bu etkinin kültürel, psikolojik ve sosyoekonomik faktörlerle şekillendiğini belirtmişlerdir. Renklerin iletişimsel gücünden yararlanan kurumlar, görsel tasarımları aracılığıyla hedef kitle üzerinde bilinçli bir yönlendirme sağlamaktadır. Dolayısıyla, festivalin görsel iletişim stratejileri de gençlerin dikkatini bilime ve teknolojiye çekmeyi amaçlayan bir yönlendirme biçimi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca Teknofest afişlerinde kullanılan roket ve astronot figürleri, Türkiye'nin uzay ve havacılık alanındaki ilerleme hedeflerini sembolize eden güçlü göstergelerdir (Oğuz, 2011). Bu görsellerin aynı zamanda savunma sanayisini tanıtmaya işlevi taşıdığı da belirtilmektedir (Şahin ve Türkeş, 2023).

Bu temel tespiti dayalı olarak Teknofest'in logo-afiş tasarımlarının salt tanıtım aracı olmadığı, bunun yanı sıra ideolojik ve kültürel bir anlatı inşa ettiği de iddia edilebilir. Zaten göstergebilim perspektifinden bakıldığında da festival görsellerindeki ikon, indeks ve sembol gibi göstergelerin kullanımı marifetiyle belli bir anlam dünyası oluşturduğu görülmektedir (Peirce,

1931). Başka bir deyişle, “Milli Teknoloji Hamlesi” söylemi, Barthes’ın (1972) mit kavramı çerçevesinde, söz konusu bu görseller aracılığıyla toplumun bilinçaltına yerleştirilmektedir denilebilir. Türkiye’nin bilim ve teknoloji alanındaki bağımsızlık mücadelesi ise Teknofest’in görsel temsilleri üzerinden sembolleştirilmekte ve kolektif bir milli bilinç inşasına katkıda bulunmaktadır (Kumaş, 2023). Çolak (2025) ise Teknofest’in Türkiye’nin bilimsel ve teknolojik potansiyelini uluslararası düzeyde görünür kılarak bilim diplomasisine katkı sağladığını, bu yönüyle yumuşak güç aracı olarak değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Yine Şahin (2023) bu doğrultuda Teknofest’in yalnızca bir teknoloji festivali olmanın ötesinde, Türkiye’nin bilim ve teknoloji alanındaki ideolojik ve kültürel vizyonunu yansıtan bir iletişim biçimi olarak değerlendirilebileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla festivalin logo ve afişlerinin toplumu bilime ve teknolojiye yönlendirmeye hizmet eden birer görsel söylem niteliği taşıdığı söylenbilir.

1.2. Teknofest’in Görsel Kimliği ve İletişim Stratejisine Dair Litertür İzleği

Bilindiği üzere Teknofest, Türkiye’nin en büyük teknoloji ve havacılık festivali olarak, milli teknoloji hamlesini desteklemeyi hedefleyen bir organizasyondur (Şahin, 2023). Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı (T3 Vakfı) ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından desteklenen bu festival, Türkiye’nin teknoloji alanındaki bağımsızlık vizyonunu güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Kumaş, 2023). Teknofest’in logo ve afiş tasarımları, festivalin kimliğini yansıtan önemli görsel unsurlardır. Afişlerde kullanılan renkler, tipografi, semboller ve görseller, festivalin toplum üzerindeki algısını güçlendiren unsurlar olarak değerlendirilmektedir (Yağbasan & Aşkın, 2006). Renk psikolojisi ve semboller üzerine yapılan çalışmalarda, mavi ve kırmızı gibi renklerin güç, teknoloji ve ulusal kimlik ile özdeşleştiği ifade edilmektedir (Fettahlioğlu, Yıldız & Göksu, 2023). Ayrıca, Teknofest’in resmi Youtube kanalındaki yorum analizlerine bakıldığında festivalin genç kitle üzerindeki etkisi ve görsellerin gençler tarafından nasıl algılandığı konusunda önemli bulgular sunulduğu (Kumaş, 2023) görülmektedir. Dolayısıyla Teknofest’in profesyonel anlamda iletişim stratejileri marifetiyle bir görsel kimlik oluşturduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Bu çalışma, Teknofest’in logo ve afiş tasarımlarının göstergebilimsel analizini ele almakta ve özellikle kullanılan görsellerin toplumsal ve kültürel anlamlarına odaklanmaktadır. Teknofest’in görsel kimliği, yalnızca bir etkinliği tanıtmakla kalmayıp, Türkiye’nin bilim ve teknoloji alanındaki vizyonunu yansıtan ideolojik bir anlatı oluşturduğu da varsayılabilir. Bu doğrultuda aşağıdaki literatür izleği bu çalışma için temel alınmıştır:

- *Yöntemsel Açıdan Kaynak Seçimi:* Çalışmanın literatür taraması çeşitli ve farklı akademik veritabanları ve kütüphaneler aracılığıyla yapılmıştır. Anahtar kelimeler olarak; ‘Teknofest’, ‘Logo’, ‘Afiş’, ‘Semi-yotik’, ‘Göstergebilimsel Analiz’ gibi terimler kullanılmış ve sonuçlar incelenmiştir. Bu doğrultuda özellikle, peer-reviewed (hakemli) dergilerde yayımlanmış olan makaleler ve kitap bölümleri tercih edilmiştir.
- *Literatür Özeti:* Teknofest’in görsel kimliği ve göstergebilimsel analizi üzerine yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu bağlamda, Barthes (1972), mitolojiler ve göstergeler üzerinden toplumların nasıl anlam ürettiğini açıklamış, denotasyon, konotasyon ve mitoloji kavramlarını detaylandırmıştır. Peirce (1931) ise ikon, indeks ve sembol kavramlarını geliştirerek görsellerin farklı anlam katmanlarını nasıl oluşturduğunu ortaya koymuştur. Olins (1990), kurumsal kimlik ve görsel unsurların bir organizasyonun stratejik konumlanmasındaki önemini vurgulamıştır. Elden ve Yeygel (2006), kurumsal kimlik ve imajın kamuoyu nezdindeki algısını şekillendirdiğini ve bu bağlamda görsel unsurların stratejik anlam taşıdığını belirtmiştir. Becer (2011) ise grafik tasarımın iletişim süreçlerindeki etkisini ele alarak afiş tasarımlarının toplumsal ve kültürel bağlamlarını değerlendirmiştir. Teknofest’in görsel kimliği ve afiş tasarımları üzerine yapılan araştırmalarda Şahin (2023), festivalin Türkiye’nin teknolojik bağımsızlık sürecine olan katkılarını analiz etmiştir. Yağbasan ve Aşkın (2006), göstergebilimsel çözümleme yöntemlerini kullanarak etkinlik afişlerinin nasıl bir anlam dünyası yarattığını açıklamışlardır. Şahin ve Türkeş (2023) ise Teknofest’in savunma sanayi ve ulusal teknoloji hamlesine olan etkilerini inceleyerek, festivalin yalnızca bir etkinlik olmadığını, aynı zamanda ideolojik ve kültürel bir anlatı sunduğunu öne sürmüşlerdir. Renk, sembol ve algı üzerine yapılan çalışmalarda, Fettahlioğlu, Yıldız ve Göksu (2023), mavi ve kırmızı renklerin ulusal kimlik, güç ve teknoloji ile nasıl ilişkilendirildiğini açıklamışlardır. Kumaş (2023) ise Teknofest afişlerindeki renk kullanımı ve görsel anlatım unsurlarının genç kitle üzerindeki etkilerini analiz etmiş, festivalin ideolojik mesajlarının nasıl iletildiğini incelemiştir.
- *Bağlantılar ve Yorumlar:* Literatürdeki çalışmalar, görsel kimliğin toplumsal ve ideolojik anlamını nasıl şekillendirdiğini ve görsel göstergelerin kitleler üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ikon, indeks ve sembol kavramları Teknofest’in görsellerinde de kullanılan temel anlamlandırma unsurları olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla Teknofest logolarının ve afişlerinin,

milli teknoloji hamlesini destekleyen bir anlatı oluşturduğu ve görsel kodlar aracılığıyla belirli bir mesaj ilettiği söylenebilir.

Ancak bazı araştırmacılar, Teknofest'in görsellerinin tamamen nesnel ve tarafsız bir anlatı sunmadığını, aksine belirli bir milli kimlik inşası sürecine hizmet ettiğini öne sürmektedir (Şahin & Türkeş, 2023). Zira bu görsellerin tek yönlü bir ideolojik çerçeveye sahip olduğu ve alternatif anlatıları dışladığı vurgulanmaktadır. Her ne kadar karşıt görüşler ileri sürülse de sonuç olarak yukarıdaki tüm bu literatür özeti, Teknofest'in logo ve afiş tasarımlarının göstergebilimsel analizini destekleyen kuramsal ve kavramsal çerçeveyi özetlemekte ve festival afişlerinde yer alan roket, astronot ve teknolojik sembollerin, Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemesini metaforik bir anlatıya dönüştürdüğü söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde “... *sentetik varlıklar, yapay zekânın derlediği 'özne'ler ile farklı yaşantıya doğru evrilmektedir*” (Karabulut, 2020:2949). Ancak herşey yapaya evrilmeye mahkûm görünse de aslolan her koşulda yartılan alagıların realiteleridir. Bu bağlamda görsel iletişim şüphesiz bireylerin ve toplumların algısını yönlendiren güçlü bir araç olmaya adaydır. Özellikle büyük çaplı organizasyonlar, kurumsal kimlik oluşturma sürecinde logo, afiş ve diğer görsel unsurlar aracılığıyla belirli bir mesaj vermeyi hedeflerler (Olins, 1990). Bir mesaj, sadece bir etkinliği tanıtmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal hafızada ideolojik ve kültürel değerleri pekiştiren bir anlatı oluşturur (Becer, 2011; Barthes, 1972). Kuşkusuz “... *değerler istek, tercih ve arzuları yansıtır*” (Yağbasan ve Yıldırım, 2023:35). Bu bağlamda, Teknofest yalnızca bir teknoloji festivali değil, aynı zamanda Türkiye'nin milli teknoloji hamlesini destekleyen ve gençleri bilimsel üretime teşvik eden bir organizasyondur (Şahin, 2023). Festivalin logo ve afiş tasarımları, yalnızca bir etkinliğin tanıtımı olarak değil, Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanındaki vizyonunu şekillendiren bir propaganda aracı olarak da işlev görmektedir (Elden & Yeygel, 2006). Kurumsal kimlik çalışmaları bağlamında değerlendirildiğinde, görsel kimlik öğelerinin, bir organizasyonun değerlerini ve hedef kitleleriyle olan bağını pekiştiren stratejik unsurlar olduğu ifade edilmektedir (Teker, 2002).

2. ARAŞTIRMA

2.1. Problem

Teknofest'in görsel kimliği, festivalin iletmek istediği mesajların nasıl kodlandığını ve toplum üzerindeki etkisini anlamak açısından önemli bir çalışma alanıdır. Ancak bu görsellerin sanatsal ve estetik değerleri, ideolojik bir yön içerip içermediği ve izleyici üzerindeki etkileri halen açık

uçlu bir sorudur. Teknofest afişlerinde kullanılan görsellerin milli teknoloji hamlesini nasıl temsil ettiği, izleyicilerin bu görselleri nasıl algıladığı ve görsel unsurların ideolojik bir çerçevede nasıl şekillendiği belirsizdir. Ancak Afişlerde yer alan roket, astronot ve teknolojik semboller Türkiye'nin bilimsel ve teknolojik ilerlemesine vurgu yaptığı söylenebilir. Dolayısıyla bu sembollerin sadece tanıtım unsuru mu olduğu yoksa belirli bir ideolojik mesaj mı taşıdığı tartışmaya açık bir konudur. Görsellerin duygusal, kültürel ve sanatsal bağlamlarda ne ölçüde bütüncül bir anlam taşıdığı ve izleyici üzerindeki etkisinin nasıl değerlendirileceği araştırılmaya devam eden konular arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Teknofest'in afiş tasarımlarının ideolojik ve estetik yönleri arasındaki dengeyi nasıl kurduğu ve koruduğu daha derinlemesine analiz edilmelidir. Çalışmanın temel sorunsalı, Teknofest afişlerinde kullanılan görsellerin ideolojik, kültürel ve estetik açıdan ne ölçüde tutarlı bir anlatı sunduğu ve izleyici üzerinde nasıl bir etki yarattığı yönündedir. Bu konudaki belirsizlikler, festivalin görsel kimliğinin uzun vadede nasıl algılanacağı konusunda da daha fazla araştırma yapılmasını gerektirmektedir.

2.2. Amaç, Önem ve Sınırlılık

Araştırmanın amacı, Teknofest'in logo ve poster tasarımlarının sosyal ve kültürel anlamlarını göstergebilimsel analiz yoluyla ortaya koymaktır. Türkiye açısından önem arz eden bu organizasyon hedeflerinin analiz edilmesi şüphesiz önem arz etmektedir. Araştırma, Teknofest'in ait kurumsal ana afişi ve 2023 yılında İstanbul ve Ankara'da düzenlenen festival etkinlik afişleri ile sınırlandırılmıştır. Bu amaca yönelik olarak kurumsal bu yapının görsel kimliğinin nasıl inşa edildiği göstergebilimsel yöntemler kullanılarak anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Çalışma bu kapsamda aşağıdaki özel hedeflere ulaşmayı hedeflemiştir:

- *Teknofest afişlerinin göstergebilimsel analizi:* Afişlerde kullanılan görsel öğelerin anlamlandırılması ve izleyici üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi.
- *Göstergebilimsel ilkelerin değerlendirilmesi:* Teknofest logo ve afişlerde kullanılan sembolik öğelerin göstergebilimsel ilkeler çerçevesinde nasıl bir anlam inşa ettiğinin ve bu anlamların izleyici üzerindeki etkisinin incelenmesi. Ayrıca Logo ve afişlerde kullanılan sembolik öğelerin bir bütünlük içinde nasıl anlam inşa ettiğinin ve bu bütünlüğün ne ölçüde korunduğunun incelenmesi.
- *Toplumsal algı üzerindeki etkilerinin araştırılması:* Teknofest'in görsel unsurlarının toplum üzerinde nasıl bir algı yarattığını ve bu

algının teknoloji, bilim ve ulusal kimlik bağlamında nasıl şekillendiğini analiz edilmesi.

- ***Teknofest'in görsel kimliğinin gelecekteki etkilerini öngörmek:*** Festivalin görsel stratejilerinin uzun vadeli etkilerini anlamak ve gelecekte nasıl bir yön alabileceğini değerlendirmek.

Bu araştırma, Teknofest'in görsel kimliğini, logo ve afiş tasarımlarının göstergebilimsel analizini ele alması bakımından özel bir önem taşımaktadır. Zira festival görsellerinin nasıl kodlandığı ve bu görsellerin toplum üzerindeki etkilerinin anlaşılması ve bilim ve teknoloji temalı etkinliklerin görsel stratejilerinin nasıl şekillendiğinin ortaya konulması alan yazını için de önem arz etmektedir. Ayrıca Teknofest'in logo ve afişlerinin analizi, festivalin sanatsal ve ideolojik çerçevesini anlamak için de önemli bir perspektif sunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında görsel iletişim stratejilerinin ne tür anlamlar ürettiğinin ve bu anlamların izleyiciler tarafından nasıl algılandığının ancak göstergebilimsel yöntemlerle analiz edilebileceğini söylemek mümkün görünmektedir. Diğer taraftan bu çalışma, Teknofest'in toplumsal algı üzerindeki etkileri bağlamında festival görsellerinin nasıl bir kimlik yarattığının anlaşılmasında katkı sunma potansiyeli taşımaktadır.

Görsel öğelerin ideolojik ve kültürel anlamlarının incelenmesi, Teknofest gibi büyük ölçekli festivallerin ne tür mesajlar ilettiğinin anlaşılmasına da yardımcı olmaktadır. Bu nedenle araştırma, göstergebilim çerçevesinde yapılan analizleri genişleterek Teknofest logo ve afişlerinin sanatsal ve sosyal yönlerine ilişkin önemli sonuçlar ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmada, Teknofest logosu ile 2023 yılında yayınlanan Teknofest İstanbul ve Ankara afişleri analiz edilmiştir. Çalışma bu kapsamla sınırlandırılmış ve afişler Peirce'in ikon (görüntüsel gösterge), indeks (belirtisel gösterge) ve sembol (simgesel gösterge) kavramları ile Barthes'ın denotasyon (düz anlam), konotasyon (yan anlam, çağrışım) ve mitoloji (toplumsal anlam) çerçeveleri temel alınarak göstergebilimsel yöntemle analiz edilmiştir. Bu logo ve afişler, göstergebilimsel bu yöntemlerle analiz edilerek, kullanılan göstergelerin anlamı nasıl inşa ettiği ve toplumsal algıyı nasıl etkilediği incelenmiş ve festival görsellerinin anlam dünyasındaki yerinin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

3. METODOLOJİ

3.1. Yöntem

Araştırmada anlam üretme süreçlerini inceleyen bir disiplin olarak, görsellerin toplumsal ve kültürel bağlamda nasıl anlam kazandığını ortaya

çıkaran göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Gösterge kavramına genel bir bakış açısıyla yaklaşıldığında, bireylerin sosyal yaşam içerisinde anlam oluşturmak amacıyla geliştirdikleri ve iletişim kurdukları simgeler bütünü olarak tanımlanabilir. Göstergeler jestlerden, yazılı metinlere, reklamlardan sanatsal eserlere kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır (Rifat, 1992; Karaman, 2017). Çalışma, 2023 yılı Teknofest logosu ile İstanbul ve Ankara afişleri ile sınırlıdır ve afişler, semiyotik ilkeler bağlamında analiz edilmiştir. Bu bağlamda, ikon, indeks ve sembol ile denotatif, konotatif ve mitolojik yaklaşımlardan hareketle afişlerde kullanılan görsellerin nasıl anlam inşa ettiği incelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda logo ve afişlerdeki simgesel öğeler, toplumsal bağlam içinde değerlendirilmiş ve festivalin kimlik inşasına katkısı araştırılmıştır (Vardar, 2001).

3.2. Evren, Örneklem, Veri Toplama Araçları ve Hipotezler

Çalışmanın evreni logo ve afişler olmak kaydı ile Teknofest logosu ile 2023 yılında yayınlanan afişleri araştırmanın örneklemi oluşturmuş ve bu kapsamla sınırlı tutularak amaçlı örneklem modeline göre değerlendirilmiştir. Araştırmada bu afişlerin içerdiği göstergelere odaklanılmış ve ikon, indeks ve sembol ile denotasyon, konotasyon ve mitoloji çerçeveleri kullanılarak toplumsal algı üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı; Teknofest'in resmi web sitesi ve etkinlik afişlerinin arşiv kayıtlarıdır. Araştırmada, Teknofest logosunun ve afişlerinin göstergebilimsel anlam inşası üzerindeki etkilerini irdelemek amacıyla aşağıdaki temel hipotezlerden hareket edilmiştir;

- **H1** Teknofest logosu ve afişleri, milli teknoloji hamlesini ve Türkiye'nin bilimsel ilerleme vizyonunu güçlendiren bir görsel söylem sunmaktadır.
- **H2** Teknofest logo ve afişinde kullanılan renkler, semboller ve tipografi, bilim ve teknolojiye dair belirli anlamları bilinçaltında çağrıştırmak izleyicide bir yönlendirme etkisi yaratmaktadır.
- **H3** Teknofest logosunda yer alan roket ve mavi renk, bilimsel ilerleme ve ulusal bağımsızlık söylemini pekiştiren bir gösterge sistemidir.
- **H4** Teknofest afişleri, Türkiye'nin bilimsel ve teknolojik ilerleyişini milli bir mit olarak inşa etmekte ve gençleri geleceğin bilim insanları olmaya teşvik etmektedir.
- **H5** Afişte yer alan tarihi yapılar (Anıtkabir, Ayasofya. vb), Türkiye'nin geçmişten geleceğe olan bilimsel yolculuğunu mitolojik bir anlatı ile desteklemektedir.

- **H6** Teknofest afişindeki görsel ve yazılı unsurlar, teknoloji ve bilim alanında çalışan gençleri hedef alarak motive edici bir temsil sunmaktadır.

4. TEKNOFEST LOGOLARININ ANALİLERİ

4.1. Teknofest Ana Logosunun Göstergebilimsel Analizi

GÖSTEREN (GÖRSEL ÖĞE)	GÖSTERGE (ANLAM-ÇAĞRIŞIM)
Roket	Bilim, teknoloji, ilerleme, ytükselme ve ulusal başarı meteforu
Kanatlar	Özgürlük, hız, vizyon, yerli üretimle gelişme
Kırmızı renk	Milliyetçilik, coşku, cesaret, ulusal birlik
Mavi renk	Bilim, güven, rasyonallite, gelecek vurgusu
Alev / duman	Dinamizm, hareket, enerji, yükseliş süreci
‘TEKNOFEST’ yazısı	Kurumsal kimlik, gençliği hedefleyen söylem, milliteknoloji hamlesinin ideolojik temsil

Teknofest logosu; roket, kanatlar, alev efekti, kırmızı-mavi renk paleti ve dinamik tipografik unsurlarla biçimlenen güçlü bir görsel kimlik sunmakatdır. Logo, yalnızca estetik bir tasarım unsuru değil, Türkiye’nin bilim ve teknoloji vizyonunu görselleştiren bir simge olarak da işlev görmektedir. Bu logo, Charles S. Peirce’in ikon, indeks ve sembol kavramları ile Roland Barthes’ın denotasyon, konotasyon ve mitoloji çerçeveleri doğrultusunda incelenmiştir.

4.1.1. Logonun Peirce’in Göstergeleri Bağlamında İncelenmesi

Logoda yer alan roket figürü, fiziksel yapısı itibariyle gerçek roketle benzerlik taşıdığı için bir ikon (icon) olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda bilim, teknoloji ve özellikle uzay araştırmalarıyla özdeşleşen bu figür, teknolojik ilerlemenin görsel temsili olarak da öne çıkmaktadır. Roketin alt kısmında yer alan alev ve duman efekti, roketin hareket halinde olduğuna işaret eden indeks (index) bir göstergedir; bu durum, dinamizmi ve yükselişi simgelemektedir.

Logoda dikkat çeken bir diğer unsur ise kanat görselidir. Bu unsur, ikon ve indeks işlevlerinin yanı sıra, özgürlük, sınır tanımama ve yüksek hedeflere ulaşma düşüncesiyle özdeşleştirilmiştir. Bu nedenle sembolik (symbolic) anlamlar taşımaktadır. Renk kullanımı da bu bağlamda önemli göstergesel değerleri içinde barındırmaktadır. Kırmızı, Türkiye'nin ulusal bayrağını çağrıştırmakta ve millî birlik, cesaret ve güç gibi değerleri temsil etmektedir. Mavi ise genellikle güven, vizyon, bilimsel düşünce ve teknolojiyi simgelemektedir. Bu renklere, Türk toplumu tarafından değer atfedilmektedir. Zira öğrenilmiş, toplumsal bellekte yer edinmiş anlamları içermeleri nedeniyle sembolik değerlere tekebül ettiği söylenebilir.

4.1.2. Logonun Barthes'in Anlam Katmanlarına Göre Değerlendirilmesi

- *Denotatif (düz anlam):* Logoda öne çıkan unsurlar doğrudan; roket, alev, kanat ve 'TEKNOFEST' yazısından oluşmaktadır. Bu görseller, bir bilim ve teknoloji festivaline işaret eden açık, standat ve yüzeyel anlamlar içermektedir.
- *Konotatif (yan anlam):* Bu görselde roket, yalnızca bir uzay aracı değil, aynı zamanda Türkiye'nin teknolojideki yükselişini ve bilimsel atılımını temsil eden bir metafor şeklinde kullanılmıştır. Kanatlar, sadece uçuşa değil; aynı zamanda ulusal özgürlüğe ve yerli üretimle kanatlanma fikrine göndermede bulunmaktadır. Yazı karakterinin ileri eğimli ve güçlü yapısı ise dinamizm, kararlılık ve hedef odaklılık gibi çağrışımlar yaratmaktadır.
- *Mitolojik (toplumsal anlam):* Teknofest logosu Türkiye'nin yerli ve millî teknoloji hamlesinin görsel bir temsiline tekabül etmektedir. Roket görseli, geçmişte Batılı güçlerin sembolü olarak görülen teknolojik ilerlemenin artık yerli bir başarıya dönüştüğü anlatısının taşıyıcısı olarak değerlendirilebilir. Kanatlar ve hilal formundaki arka plan unsurlarıyla birlikte bu logo, toplumsal bilinçte '*kendi teknolojisini üreten güçlü Türkiye*' mitini pekiştirmektedir.

Teknofest logosunun biçimsel tasarımı ile izleyiciye doğrudan bir teknoloji festivali izlenimi verilirken, alt metinlerinde ise Türkiye'nin bilimsel bağımsızlık hedefi, yerli üretim vurgusu ve gençlerin bu ideale teşvik edilmesi gayesini hedeflenmiştir denilebilir. Logo, salt kurumsal kimlik aracı değil, aynı zamanda ideolojik bir mesaj taşıyıcısıdır. Bu yönüyle, görsel göstergelerin anlam inşa süreçlerinde ne derece etkili olduğuna dair bir değerlendirmede bulunmak mümkün görünmektedir.

4.2. 2023 Teknofest İstanbul Afişi Göstergebilimsel Analizi

2023 yılında Atatürk Havalimanı'nda düzenlenen 'Teknofest İstanbul'a ait afiş, yalnızca bir tanıtım aracı olarak değil, aynı zamanda Türkiye'nin bilim ve teknoloji vizyonunu yansıtan ideolojik ve kültürel bir temsil alanı olarak kullanılmıştır. Afişte yer alan görsel unsurlar, Charles S. Peirce'in ikon, indeks ve sembol kavramları ile Roland Barthes'in denotasyon, konotasyon ve mitoloji yaklaşımları temel alınarak analiz edilmiştir.

GÖSTEREN (GÖRSEL UNSUR)	GÖSTERİLEN (ANLAM - MESAJ)
TEKNOFEST logosu	Türkiye'nin teknoloji festivali markası; yerli-milli teknoloji atağının temsili;
Kırmızı robot figürü	Yerli üretim, dijitalleşme, yapay zekâ ve teknolojik gelişmelerin sembolü
Uzay arka planı ve yıldızlar	Gelecek vizyonu, bilim ve evrensel teknoloji hedefleri
Galata Kulesi, Ayasofya	İstanbul'un tarihi ve kültürel simgeleri, ulusal kimlik ve mekânsal aidiyet
Kırmızı uçan araçlar	Savunma sanayi, İHA/SİHA üretimi, gökyüzüne yükselen yerli teknolojiler
Dünya üzerinde Türkiye haritası	Küresel çapta milli teknolojilerin yayılması ve Türkiye'nin merkezi konumu
Milli Teknoloji Hamlesi yazısı	Stratejik hedef ve politik bir vizyonun sloganlaştırılması
Yol figürü etrafında dolaşan teknolojik araçlar	Süreç odaklı kalkınma, ilerleme, hareket ve sürdürülebilir teknolojik gelişme
Kalabalık insan topluluğu	Katılımcılık, gençlik, toplumun teknolojiye olan ilgisi ve kolektif bilinç
Türk bayraklı uçan araç	Milliyetçilik, ulusal gurur ve Türk mühendisliğinin gökyüzüne uzanışı

4.2.1. Logonun Peirce'in Göstergeleri Bağlamında İncelenmesi

'TEKNOFEST' afişinde yer alan görsel öğeler, bu üçlü gösterge yapısına uygun biçimde anlam üretmekte; aynı zamanda teknoloji, ilerleme, ulusal kimlik ve toplumsal vizyon gibi temaları da çok katmanlı biçimde yansıtmaktadır. Afişte yer alan roket figürü, biçimsel benzerliği dolayısıyla ikonik bir göstergedir. Bu figürün uzay teknolojileriyle özdeşleşen veya yalnızca fiziksel bir varlığı temsil eden salt bir görsel değerlendirilmemesi gerekir. Görselin aynı zamanda teknolojik ilerlemenin ve bilimsel gelişmenin görsel bir metaforu olarak düşünülmesi gerekir. Roketin alt kısmında yer alan alev ve duman efekti ve hareket hâlinde olması indekslik bir göstergedir; burada, neden-sonuç ilişkisine dayalı bir anlam inşası söz konusudur. Roket figürünün her iki bağlamda işlev görmesi, çoğul anlam katmanlarına sahip olabileceğini ortaya koymaktadır. Kanat figürleri ise biçimsel olarak ikonizmi, içerdiği soyut kavramlar bakımından ise özgürlüğü, sınırsızlığı, ideallere ulaşmayı sembolize etmektedir.

Afişte yer alan Galata Kulesi, Ayasofya ve Boğaziçi Köprüsü gibi mimari yapılar, görsel benzerlikleri sebebiyle ikonik göstergeler olarak değerlendirilir. Ancak bu eserler, yalnızca fiziksel gerçekliğin görsel temsilleri değil; aynı zamanda İstanbul'un tarihî ve kültürel belleğini simgeleyen öğelerdir. Bu sebeple söz konusu yapılar, aynı anda sembolik göstergelere dönüşerek ulusal aidiyetin ve tarihsel sürekliliğin göstergeleri hâline dönüşür. Afişin alt kısmında betimlenen kalabalık insan figürleri, Peirce'in indeks kavramına karşılık gelmektedir. İnsan topluluğunun varlığı, etkinliğin toplumsal karşılığı, kitlesel ilgiyi ve kamusal etkileşimi doğrudan (denotatif) şekilde ima etmektedir. Bu gösterge, fiziksel olarak temsil ettiği olgunun bir sonucu ya da işareti olması bakımından indekslik özellik taşımaktadır. Benzer biçimde, teknolojik araçların çevrelediği spiral biçimli yol figürü; hareket, gelişim ve süreklilik gibi temalara işaret eden bir başka indekstir. Görseldeki yolun eğrisel biçimi, teknoloji üretim sürecinin yalnızca ilerlemeye değil, aynı zamanda dönüşüm ve çevrimsel yapıyla olan ilişkisini ihtiva etmektedir.

Renk kullanımı da afişte anlam inşasına dair önemli bir göstergesel katman oluşturmaktadır. Kırmızı renk, Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal bayrağını çağrıştıracak şekilde ve toplumsal bellekte; millîlik, cesaret, kararlılık ve güç gibi değerlerle özdeşleştirilmiştir. Bu bağlamda kültürel uzlaşıya dayalı anlam üretimi nedeniyle sembolik bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Mavi renk ise bilime, vizyona, güvene ve geleceğe yönelik bakışı somut şekilde çağrıştırmakta ve aynı şekilde sembolik bir anlam düzeyinde işlev görmektedir. Her iki renk de fiziksel değil, kültürel ve toplumsal bağlamlar üzerinden okunabilir. Afişte yer alan 'TEKNOFEST' ve 'Millî Teknoloji

Hamlesi’ gibi yazılı ifadeler Peirce’in gösterge kategorisinde sembol olarak tanımlanabilir. Yazı, doğal olarak toplumsal uzlaşıya dayalı bir sistemin ürünüdür ve bu bağlamda ihtiva ettiği anlam, yalnızca dilsel değil aynı zamanda ideolojik ve kültürel bağlamda da tekabül etmektedir. Bu kavramlar, Türkiye’nin teknolojiye dayalı kalkınma stratejilerini, yerli üretimi ve gelecek vizyonunu temsil eden birer söylemsel yapı hâline dönüşmüştür.

4.2.2. Logonun Barthes’ın Anlam Katmanlarına Göre Değerlendirilmesi

‘TEKNOFEST 2023’ afişi, yalnızca bir tanıtım materyali değildir. Aynı zamanda çok katmanlı bir söylem aracı olarak da değerlendirilebilir. Zira afişte yer alan görsel ve tipografik unsurlar yüzeysel açıdan açık anlamlar sunarken; arka planda ideolojik, kültürel ve ulusal anlatılar da üretmektedir.

- *Denotatif (düz anlam)*: Afişin yüzeysel ve ilk bakışta anlaşılabilir öğeleri, doğrudan görsel temsiller aracılığıyla izleyiciye sunulmaktadır. Bu bağlamda, logoda yer alan roket figürü; kanatlar, alev efekti, ‘TEKNOFEST’ yazısı ve uzay temalı arka plan doğrudan; bilim, havacılık ve teknoloji festivaline işaret eden temel bileşenler olarak okunabilir. Söz konusu bu unsurlar, teknik ve nesnel düzeyde yorumlandığında, herhangi bir kültürel ya da ideolojik anlam taşımaksızın festivale dair görsel bilgilendirme işlevi görmektedir.
- *Konotatif (yan anlam)*: Kültürel ve duygusal çağrışımlar düzleminde ise bu öğeler, daha derin ve simgesel anlamlarla yüklü hâle gelir. Roket figürünün, salt bir uzay aracı olarak değil, aynı zamanda Türkiye’nin teknolojik ilerlemesinin, bilimsel gelişiminin ve millî kalkınma vizyonunun bir metafor olarak değerlendirilmesi gerekir. Görseldeki kanatlar kuşkusuz sadece havacılıkla ilişkilendirilebilecek teknik öğeler değildir; bireysel ve toplumsal özgürlüğü, sınır tanımayan vizyonları ve yerli üretimle ‘kanatlanma’ düşüncesini de çağrıştıran güçlü simgelerdir. Bunun yanı sıra logoda kullanılan yazı karakterinin eğimli ve keskin hatlara sahip yapısı, izleyicide dinamizm, kararlılık ve hedef odaklılık gibi değerleri çağrıştırmaktadır. Tüm bu görseller, kültürel bağlamda konotatif bağlamda semantik değeri olan göstergelerdir.
- *Mitolojik (toplumsal anlam)*: Afişte yer alan ‘TEKNOFEST’ logosu, yalnızca bir etkinlik simgesi değil, aynı zamanda Türkiye’nin yerli ve millî teknoloji hamlesinin görsel bir temsilidir denilebilir. Bu bağlamda, roket figürü özellikle Batı merkezli teknolojik ilerleme söylemlerine kontrast oluşturur yerli bir başarı ve bağımsızlık idealini temsil etmektedir denilebilir. Kanatlar ve hilal formunu andıran arka

plan unsurlarıyla birlikte logo, toplumsal bellekte *'kendi teknolojisini üreten güçlü Türkiye'* mitini pekiştirmektedir. Görselin tüm bileşenleri, yalnızca estetik değil; aynı zamanda ideolojik bir işleve sahiptir. Böylece logo, sadece bir kurumsal kimlik unsuru olarak değil, toplumsal hedefler, kolektif bilinç ve ulusal vizyonla örülmüş ideolojik bir söylem olarak da değerlendirilebilir.

4.3. 2023 Teknofest Ankara Afişi Göstergebilimsel Analizi

2023 yılında Etimesgut Havalimanı'nda gerçekleştirilen *'TEKNOFEST ANKARA'*ya ait afiş, yalnızca bir tanıtım materyali olmanın ötesinde, Türkiye'nin millî teknoloji vizyonunu, bilimsel kalkınma ideallerini ve kültürel değerlerini yansıtan simgesel bir temsili olarak değerlendirilmiştir. Afişte yer alan görsel ve metinsel öğeler Charles S. Peirce'in; ikon, indeks ve sembol kavramları ile Roland Barthes'in; denotatif (düz anlam), konotatif (yan anlam) ve mitolojik (ideolojik/toplumsal anlatı) anlam katmanları doğrultusunda göstergebilimsel açıdan incelenmiştir. Bu analizde, görsel göstergelerin yalnızca estetik değil, aynı zamanda ideolojik ve kültürel kodları taşıyan çok katmanlı anlatılar olduğu hipotezinden hareket edilmiştir.

GÖSTEREN (GÖRSEL UNSUR)	GÖSTERİLEN (ANLAM - MESAJ)
<i>'TEKNOFEST'</i> logosu ve yazı karakteri	Türkiye'nin teknoloji hamlesiyle özdeşleşmiş marka; modernlik, dinamizm, güç çağrışımı yapan tipografik yap
<i>'ANKARA'</i> ve başkent vurgusu	Siyasal merkez, millî karar alma mekanizmalarının odağı, ulusal bütünlüğün simgesi
Kırmızı roket figürü	Millî teknoloji, bilimsel ilerleme, yerli üretim ve uzay araştırmaları
Roketin altındaki alev ve duman	Harekete geçme, yükselme, dinamizm, güç
Kalabalık insan figürleri	Toplumsal katılım, gençlik, kamusal sahiplenme, kitlesel enerji

Yol figürü (gezegenin çevresinde dönen)	Süreçsel ilerleme, devamlılık, sürdürülebilir teknoloji ve zamanla yarış
Anıtkabir, TBMM, Atatürk Orman Çiftliği yapıları (arka planda)	Ulusal tarih, bağımsızlık, Cumhuriyet değerleri, Atatürk ilke ve inkılaplarının görsel temsili
Dişli çark figürü	Mühendislik, üretim, endüstri, teknoloji altyapısı
Kırmızı robot figürleri	Yapay zekâ, dijital dönüşüm, genç neslin teknolojik yetkinliği
“Milli Teknoloji Hamlesi” yazısı	Stratejik hedef, devlet destekli yerli üretim vurgusu, bağımsızlık ideali
Uzay fonu, yıldızlar	Sonsuzluk, gelecek vizyonu, evrensellik, bilimsel hayal gücü
Katılım Ücretsizdir” etiketi	Kamuya açıklık, erişilebilirlik, halkla bütünleşik sosyal devlet anlayış

4.3.1. Logonun Peirce’in Göstergeleri Bağlamında İncelenmesi

‘TEKNOFEST Ankara’ afişinde yer alan görsel unsurlar, Peirce’in üçlü gösterge sınıflandırmasına (ikon, indeks, sembol) uygun biçimde anlam üretmekte; aynı zamanda teknoloji, bilimsel ilerleme, ulusal kimlik ve ideolojik vizyon gibi temaları çok katmanlı bir biçimde yansıtmaktadır. Afişin üst kısmında yer alan roket figürü, biçimsel benzerliği nedeniyle ikona karşılık gelmektedir. Bu figür, uzay teknolojileriyle özdeşleşmiş bir nesne olmasının ötesinde, milli teknoloji hamlesi çerçevesinde Türkiye’nin bilimsel yükselişini ve stratejik atılımını simgeleyen görsel bir metafor işlevi görmektedir. Roketin alt kısmında yer alan alev ve duman efekti, hareket hâlinde olma durumuna işaret etmesi yönüyle indekslik bir göstergedir; bu anlamda neden-sonuç ilişkisi düzleminde doğrudan bir göstergesel yapının kurulmasına imkân tanımaktadır. Roket, bu iki anlam düzeyiyle birlikte, aynı zamanda sembolik bir değer taşımaktadır. Zira bilimsel ve teknolojik gelişmeyi, ilerlemeyi ve bağımsızlığı temsil etmektedir.

Afişin sağ kısmında dikkat çeken Anıtkabir, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Atatürk Orman Çiftliği gibi yapılar, görsel olarak fiziksel gerçeklikleriyle örtüştükleri için ikonik göstergeler olarak değerlendirilir. Ancak bu yapıların tarihsel ve ideolojik bağlamda taşıdığı anlamlar göz önüne alındığında, sembolik göstergelere dönüştükleri söylenebilir. Bu yapılar, Cumhuriyetin değerlerini, ulusal egemenliği ve Atatürk ilke ve inkılaplarını temsil etmeleri nedeniyle yalnızca mekânsal referansları değil, aynı zamanda toplumsal hafızalarda güçlü birer kültürel simgeyi de çağrıştırmaktadırlar. Afişteki kalabalık insan figürleri, Peirce’in indeks kategorisine doğrudan karşılık gelmektedir. Bu figürler, etkinliğe olan yoğun ilgiyi, kamusal katılımı ve

toplumsal sahiplenmeyi fiziksel bir iz üzerinden yansıtmaktadır. Aynı şekilde afişin çevresini saran spiral yol figürü, teknolojik gelişimin devamlılığını, döngüsellliğini ve dinamik doğasını işaret eden bir diğer indeksik göstergedir denilebilir. Yolum eğrisel biçimi, doğrusal olmayan ancak ilerlemeye açık bir süreç metaforunu görselleştirmektedir.

Görseldeki robotik figürler, mühendislik ve yapay zekâ ile ilişkilendirilen çağdaş teknolojileri temsil etmektedir. Görünüm itibarıyla gerçek nesnelere benzedikleri için ikonik, fakat aynı zamanda dijital dönüşüm, genç kuşaklar ve yenilikçi üretim gibi kavramlarla özdeşleştirildikleri için sembolik göstergeler olarak da değerlendirilebilirler. Benzer biçimde, afişin üst kısmında yer alan uzay fonu ve yıldızlar, fiziksel evrene benzeyen yapılarıyla ikon işlevi görürken; sonsuzluk, keşif arzusu ve gelecek vizyonu gibi soyut değerleri temsil etmesi yönüyle de sembol işlevi de üstlenmektedir. Afişin renk tercihlerinin de sembolik göstergeler arasında yer aldığı söylenebilir. Kırmızı renk, Türkiye'nin bayrağını çağrıştırmakta ve toplum belleğinde millî birlik, cesaret ve kararlılık gibi değerlerle özdeşleştirilmektedir. Bu yönüyle kültürel bir uzlaşıya dayanmakta ve sembol niteliği taşımaktadır. Mavi tonlar ise bilim, vizyon, güven ve gelecek temalarıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla soyut kavramların temsilcisi olarak yine sembolik bir anlam düzeyinde işlev görmektedir. Son olarak, afişte yer alan 'TEKNOFEST' ve 'Millî Teknoloji Hamlesi' gibi yazılı ifadeler, Peirce'in tanımına göre doğrudan sembol göstergelerdir. Yazı, doğal dilin toplumsal uzlaşıya dayalı sisteminden doğduğu için, içerdiği anlam yalnızca dilsel düzeyde kalmaz; aynı zamanda ideolojik ve kültürel bağlamda inşa edilen bir söylem olarak değerlendirilir. Bu ifadeler, Türkiye'nin teknolojiye dayalı kalkınma stratejisini, genç nesillere yönelik yönlendirme politikalarını ve bilimsel özerklik hedefini temsil eden kavramsal yapılarıdır.

4.3.2. Logonun Barthes'ın Anlam Katmanlarına Göre Değerlendirilmesi

- *Denotatif (düz anlam)*: Afiş yüzeyel ve doğrudan okunabilir görsel öğelerle izleyiciye bilgi sunmaktadır. Afişte görülen unsurlar; merkezde yer alan roket figürü, kanatlar, 'TEKNOFEST' logosu, 'Millî Teknoloji Hamlesi' ibaresi, kalabalık insan grubu, robotik figürler, yol çizgileri, mimari yapılar (örneğin Anıtkabir), uzay temalı arka plan, kırmızı ve mavi renk tonları ve 'ANKARA' ifadesi gibi çeşitli bileşenlerden oluşur. Bu anlamda görseller, herhangi bir yorumlama çabası gerektirmeksizin, doğrudan ve yüzeyel bir anlam üretimi gerçekleştirir; yani, afişin bir teknoloji ve havacılık festivalini tanıttığı bilgisi açık biçimde iletilmiştir.

- *Konotatif (yan anlam):* Görsel öğeler izleyicinin kültürel birikimi, toplumsal belleği ve ideolojik konumlanışı doğrultusunda farklı çağrışımlar üretmektedir. Örneğin, roket figürü yalnızca bir uzay aracı değil; aynı zamanda Türkiye'nin teknolojik atılımının, bilimsel özgüveninin ve stratejik yükselişinin birer semboldür. Kanatlar, fiziksel hareketten ziyade özgürlük, sınır tanımama, ideallere ulaşma gibi soyut kavramlarla ilişkilidir. Spiral yol figürü, teknolojik gelişimin sürekli ve döngüsel niteliğini çağrıştırmaktadır. Diğer taraftan -robotlar, yapay zekâ ve dijital dönüşümün simgeleri olarak genç kuşakların bu dönüşümdeki yerini temsil etmektedir. Kırmızı renk, toplumsal bellekte millilik, cesaret ve kararlılık gibi değerlerle özdeşleşirken; mavi, bilim, vizyon ve geleceğe odaklılık gibi modernist söylemlerle bütünleşir. Bu düzeydeki anlamlar, Barthes'in belirttiği gibi, doğrudan değil; kültürel kodlar ve ideolojik arka planlar üzerinden inşa edilmiştir.
- *Mitolojik (toplumsal anlam):* Afişteki göstergeler, Barthes'in 'mit' kavramı çerçevesinde ideolojik bir söylemin taşıyıcısına dönüşmüştür. Afiş yalnızca bir etkinliği tanıtmakla kalmamakta; aynı zamanda 'yerli ve millî teknoloji' ideolojisini, ulusal bağımsızlık vurgusunu ve geleceği inşa eden gençlik mitini yeniden üretmektedir. Özellikle 'Millî Teknoloji Hamlesi' ibaresi, yalnızca bir politik programa değil; Barthes'in tanımıyla, doğallaştırılarak sunulan ve sorgulanmayan bir ulusal anlatıya denk düşmektedir. Aynı minvalde Anıtkabir ve Meclis yapıları, yine salt bir mimari eseri değil; Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu değerleriyle bağ kurularak ulusal hafızaya hitap eden görsel ideolojinin birer parçası hâline döştüğü izlenimi vermektedir. Afişin geneline yayılan bu mitolojik unsurlar, izleyiciye 'kendi teknolojisini üreten, gençleriyle yükselen, bağımsız ve güçlü Türkiye' söylem üzerinden görsel kodlarla iletilmek istenmiştir denilebilir.

'TEKNOFEST ANKARA 2023' afişi, Barthes'in üç katmanlı göstergebilimsel modeliyle incelendiğinde; yüzeyde teknik ve açıklayıcı bir iletişim unsuru olarak işlev gördüğü, derin yapıda ise millî kimlik, kültürel değerler ve ideolojik duruşu pekiştiren bir anlatıya dönüştüğü söylenebilir. Görseldeki her bir unsur, yalnızca estetik değil; aynı zamanda toplumsal söylemin bir parçası olarak anlam üretmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Türkiye'nin en büyük bilim ve teknoloji festivali olan Teknofest'in 2023 yılına ait logosu ile İstanbul ve Ankara afişleri göstergebilimsel analiz yönteminin tanıdığı olduğu imkânlarla analiz

edilmiştir. Bu bağlamda görsel iletişim stratejilerinin yalnızca tanıtıma hizmet etmediğini, aynı zamanda birer ideolojik, kültürel ve toplumsal kodların taşıyıcısı olduğunu da ortaya koymuştur. Logo ve afişler, yüzeysel bağlamda doğrudan mesajlar sunarken, arka planda ulusal kimlik, teknolojik bağımsızlık, bilimsel ilerleme ve toplumsal vizyon gibi değerleri içeren çok katmanlı anlam dünyaları inşa etmektedir. Araştırma, Charles S. Peirce'in ikon, indeks ve sembol göstergeleri ile Roland Barthes'in denotasyon (düz anlam), konotasyon (yan anlam) ve mitoloji (toplumsal/ideolojik anlam) kuramları temel alarak yürütülmüş, görsellerdeki her bir öge bu kuramsal çerçevede yapılandırılmıştır. Logo analizinde roket figürü, hem görsel benzerlik taşıması nedeniyle bir ikon; hem hareketi simgeleyen alev-duman unsurlarıyla bir indeks; hem de ulusal teknoloji atağının metaforu olarak bir sembol olarak değerlendirilmiştir. Mavi ve kırmızı renklerin birer kültürel çağrışım unsuru, kanat figürleri ise; yükseliş, özgürlük ve vizyon işlevi gördüğü şeklinde işlevselleştirilmiştir. Bu bağlamda söz konusu logo, millî teknoloji ideolojisinin bir taşıyıcısı ve simgesi olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu görsel meteryaller salt bir kurumsal kimlik yaratmasından öte '*kendi teknolojisini üreten Türkiye*' diskursunun bir mitolojik değer olarak öne çıkmasına neden olmuştur denilebilir.

'İSTANBUL' afişi incelendiğinde; Galata Kulesi, Ayasofya gibi tarihsel simgelerle İstanbul'un kültürel kimliğinin referans olarak alındığı görülmektedir. Robotlar, roketler ve '*Millî Teknoloji Hamlesi*'ne yapılan göndermelerle teknolojik kalkınma söylemi daha da pekiştirilmiştir. Roket, uzay arka planı, yıldızlar ve yol figürü hem bilimsel ilerleme hem de evrensel vizyonu temsil ederken, kalabalık figürleri halkın katılımını, gençliği ve kolektif bilinci yansıtmaktadır. 'ANKARA' afişi ile de Cumhuriyet'in kurucu değerlerine daha açık referanslarla göndermelerde bulunulmuştur. Anıtkabir, TBMM ve Atatürk Orman Çiftliği gibi mimari yapıları ulusal aidiyet, siyasi egemenlik ve tarihsel süreklilikle ilişkilendirilmesi mümkün görünmektedir. Bu yapıların yanı sıra, spiral yol figürü, robotlar ve 'ANKARA' ifadesi başkent kimliğini ve stratejik karar merkezini simgelemiştir. Yapılan analizler neticesinde çalışmanın başında ortaya konulan hipotezlerin büyük ölçüde doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre:

- H1: Teknofest'in logo ve afişleri, Türkiye'nin millî teknoloji hamlesini ve bilimsel kalkınma vizyonunu destekleyen güçlü bir görsel anlatı sunmaktadır.
- H2: Renk, sembol ve tipografi gibi görsel unsurları izleyicinin bilinçaltı algısını yönlendirmektedir.

- H3: Roket ve mavi renk gibi göstergeler, ulusal bağımsızlık ve bilimsel ilerleme metaforları olarak afişlerde merkezi rol üstlenmiştir.
- H4: Özellikle genç izleyici kitlesini bilim ve teknolojiye yönlendiren, onları geleceğin bilim insanları olmaya teşvik ve motive eden anlatılar oluşturulmuştur.
- H5: Tarihî yapıların kullanımı ile geçmişten bugüne uzanan bilimsel yolculuk mitolojik bir anlatı ile sunulmuştur.
- H6: Afişlerin görsel dili, özellikle gençlere yönelik pozitif bir temsil oluşturmuş ve teknoloji üreticisi birer birey olma idealini öne çıkarmıştır.

Bu bağlamda Teknofest görselleri, yalnızca bir festivalin tanıtımı için üretilmiş estetik tasarımlar değildir. Aksine, devlet politikalarıyla örtüşen, kamuoyunda ulusal teknoloji ideolojisini görünür kılan ve gelecek nesillerin söz konusu bu ideolojiye dâhil olmalarını teşvik ve motive eden stratejik araçlardır. Hem sembolik hem ideolojik bir işleve sahip bu görsellerin toplumsal bilinç inşa eden görsel mitler ürettiği söylenebilir. Dolayısıyla görsel iletişimin bu bağlamda estetikten öte, yönlendirici ve kimlik şekillendirici bir güç olduğu realitesi de desteklemiştir denilebilir. Diğer taraftan Teknofest logolarının oluşturduğu görsel kimliklerin salt bir grafik tasarım uğraşı olmadığını; aynı zamanda ideolojik söylem üretiminin, toplumsal yönlendirme stratejilerinin ve kültürel kimlik inşasının temel bir parçası olduğu söylenebilir. Sonuç olarak bu alanda farklı yıllara ait afişlerin göstergebilimsel düzlemde hareketle karşılaştırmalı çözümlemelerinin yapılması, özellikle görsel kodların hedef kitle üzerindeki etkilerinin anlaşılmasını da kuşkusuz destekleyecektir. Bu nedenle, Teknofest'in görsel iletişim stratejilerinin uzun vadeli etkilerini daha iyi anlamak ve festivalin kamuoyu algısı üzerindeki etkisini değerlendirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynakça

- Barthes, R. (1972). *Mythologies*. New York: Hill and Wang.
- Bayraktar, R. (2024). Dijital Okuryazarlık. Bilge Çağlar Demir (Ed.), *Dijital İletişimde Güncel Çalışmalar*, (ss. 27-35). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Becer, E. (2011). *İletişim ve Grafik Tasarım* (8. basım). Ankara: Dost Kitabevi
- Bulut, M. A., Birgili, B., Koçoğlu, M., Gülinay, O. ve Baş, F. R. (2024). *Teknoloji ve Bilim Merkezlerinin Millî Teknoloji Hamlesine Katkıları ve T3 Vakfı Örneği*.
- BABUR Research, 3(2), 117-132, İstanbul.
- Çolak, R. (2025). *Bilim Diplomasisine Yenilikçi Bir Perspektif: TEKNOFEST*. *Communicata*, 30, 58-67, Trabzon.
- Fettahlioğlu, S., Yıldız, G. ve Göksu, Y. (2023). Renklerle İletişim Ve Ulusal TV Logolarının Göstergebilimsel Analizi. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Karabulut, A. (2020). Geç modern zamanda Parrhesia ve kahramanlık üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 15(7), 2943-2957. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.45615>
- Karabulut A. (2022). Yaşam, Şarlo ve Uçurum İnsanları Üzerine Bir İnceleme, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 10, Sayı: 131, Ağustos 2022, s. 50-68, ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.63252>
- Kumaş G. (2023). Teknofest ve Görsel Kimlik: Kurumsal Logoların Göstergebilimsel Analizi. İstanbul: XYZ Yayınları.
- Oğuz, E. (2011). Milli kimlik inşasında görsel iletişim ve propaganda. Ankara: ABC Yayınları.
- Karaman, S. (2017). Göstergebilim ve Reklam İlişkisi. *İletişim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 25-40.
- Olins, W. (1990). *Corporate Identity: Making Business Strategy Visible Through Design*. London: Thames & Hudson.
- Öztoat, N. (1999). Reklamcılıkta Semiyotik Analiz: Göstergeler ve anlam üretme süreçleri. İstanbul: Beta Basım Yayıncılık.
- Peirce, C. S. (1931). *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*. Harvard University Press.
- Rifat, M. (1992). *Göstergebilim ve Anlam Çözümleme*. Yapı Kredi Yayınları.
- Saussure, F. de. (1916). *Course in General Linguistics*. New York: McGraw-Hill.
- Söğüt, Y., & Şahin, C. (2022). Cumhuriyet Döneminden Günümüze Magazin Dergiciliğinin Tasarımsal Değişimi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2022(60), 31-50. <https://doi.org/10.47998/ikad.1069256>

- Şahin, G. ve Türkeş, I. (2023). Yükselen Türk Savunma Sanayisinin Doğu Akdeniz'deki Yansımaları. Savunma Sanayi Araştırmaları Bülteni, 12(3), 78-95.
- Teker, S. (2002). Kurumsal Kimlik ve Görsel İletişim: Marka Değerleri Üzerine Bir İnceleme. İstanbul: ABC Yayınları.
- Vardar, B. (2001). Göstergebilimsel Çözümleme Yöntemleri. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yağbasan, H. F. ve Yıldırım, K. (2023). Seriyal Korku Filmlerindeki Teolojik İkonların Göstergebilimsel Analizi: 'Siccin 6' ve 'Dabbe 4' Filmleri Örnekleri ile. Karadeniz Teknik Üni. İletişim Araştırmaları Dergisi, 13(12), 27-55. <https://doi.org/10.53495/e-kiad.1370472>.
- Yağbasan, M. ve Aşkın, N. (2006). Renklerle İletişim ve Ulusal Tv Logolarının Göstergebilimsel (Dilbilimsel, Grafiksel, Renksel) Analizi. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi, 126-134, Elazığ.